

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Nagyenyedi város képviselőtestületének felirata a polgári iskolák tanítói hátralékban levő fizetésének kiutalása tárgyában.*)

Nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur!

Nagyenyed város képviselő testülete folyó évi június hó 28-án tartott közgyűléséből alázatos felterjesztéssel járult Nagyméltóságod színe elé, hű vonásokban esetelvé azon nyomasztó helyzetet, melybe a helybeli állami segéllyel fenntartott polgári fiu- és leányiskola s annak tanítói kara jutott azáltal, hogy Nagyméltóságod az 1885-86. évre költségvetésileg kimutatott és jóváhagyást nyert államszegély felerészét 2770 forintban visszatartani méltóztatott. Felemlítjük, hogy városunk pénztára nincs azon helyzetben, hogy az állam által elvállalt kötelezettségnek is eleget tegyen; hivatkozunk azon fontos nemzeti és állami misszióra, melyet iskolánk van hivatva betölteni; fölmutattuk azon nyomoruságos és a magyar államra nézve szegényteljes helyzetet, melybe állam hívatásaitak teljesítő tanítói kerültek, midőn a nyomor fenyegetőleg kopogtat ajtáikon: és bár bizalmunk szilárd s reményünk jogosult volt, mégsem voltunk szerencsések Nagyméltóságodtól nemesak megnyugtató, de semmiféle választ kaphatni s így mai napig aggodalomteljes kételyek közt vagyunk kénytelenek túrni a kínos helyzetet, melyet egyedül az államszegély megvonaása teremtett.

Nem voltunk szerencsések érdemleges választ nyerni, mert nem tarthatjuk annak Nagyméltóság-

* Az állam által támogatott iskolák segélyezése, amint a lapokból olvassuk, — igen sok helyet felakadt, s ezáltal a tanítók nagy része — a közoktatás kárára — nyomoruságos helyzetbe jutott. E felirat szintén egy ily helyzetet tár fel, minek megváltoztatását főleg a törvényhozástól várjuk.

god folyó évi 54807. sz. a. kelt Alsófehérmegye közgazgatási bizottságához intézett leiratát, melyben az iskola sürgős megnyitását elrendelni méltóztat, megjegyezvén, „hogy az államszegély költségfedeztetésénél utólagosan kifogaltatni“.

Nagyméltóságú Miniszter ur!

Fennebb tisztelt rendelkezése hatása alatt az iskola megnyitott, a tanítás folyamatban van, de a nyomoruságos helyzet, mely oly hosszú időn keresztül tart komoly aggodalmak között mindnyájunkat, nem hogy javult volna a rendelkezés folytán, sőt súlyosbódott, mivel tanítóink hosszabb időn keresztül nem kapván meg csekély fizetésüket, hova-tovább mindinkább hitelvesztetteké válnak s csak az igazat valljuk be, midőn őszintén kimondjuk, hogy családjaikkal együtt a legnagyobb nélkülözésnek vannak kiszolgáltatva, megalázó kölcsönből tengetvén életüket!

Nem kívánjuk részletesebben ismertetni Nagyméltóságod előtt a helyzetet, hanem atyai jó szívéhez fordulva, esedezve kérjük, vegye fontolóra a tarthatlan állapotot, mely egy néhány családot és egy felettébb fontos hivatású iskolát fenyeget bukással; s méltóztaték úgy a hátralékos, mint a folyó évi államszegély gyors leküldése tárgyában sürgősen intézkedni, s alázattal kérjük, hogy jövőre ily kínos körülmények elő ne forduljanak, kegyeskedjék az iskolát — a mint megígérni méltóztatott — állami kezelés alá venni, vagy utolsó esetben, annak bezárását elrendelni, mert a magyar állam mindnyájunk által féltett tekintélyt üne csorbát s a nemzetiségek gunyos kacaját provokálná, ha az állam és a város által fenntartott iskola költségfedezet hiánya miatt menne tönkre, semmisülne meg!

Ismételten kérjük Nagyméltóságodat a legmélyebb tisztelettel, méltóztatásuk képviselő testületünk legmagassabb elhatározásáról értesíteni, hogy ezen bizonytalanság, mely már oly hosszú időn keresztül gyakorolta nyomasztó hatását tanügyünkre, végre-valahára Nagyméltóságod bölcs intézkedése folytán orvoslást nyerjen és véget érjen.

Nagyenyed város képviselő testületének 1886. október 15-én tartott közgyűléséből.

Kovács Gyula,
polgármester.

Horráth József,
főjegyző.

Nagyenyed város képviselőtestületi közgyűlése

— 1886. okt. 15-én. —

Mindamellett, hogy a folyamatban levő országos vásár a jelenbeni képviselő gyűlés népszerűsége gyakorolt befolyása észrevehető volt, a kevesebb számban megjelent képviselők az előfordult fontosabb ügyek felett kellő érdeklődést tanúsítottak.

Előlegesen bejelentetett, hogy a közelebről leköszönt közlekedésügyi miniszter báró Kemény Gábor ó nagyméltósága „Nagyenyed város és vidékének veszedelme az 1848/9-ki évben“ című művéből 30 darabot egy szép levél kíséretében a képviselő testület szabad rendelkezése alá bocsátott. Képviselőnk úgy intézkedett, hogy abból a városban levő testületek, egyesület és társulatok részére egy-egy példány küldessék meg, a fennmaradó példányokat illetőleg polgármester ur bizatott meg a jelentkezők közötti kiosztással. A nyugugalomba vonuló szerzőnek pedig ezen ajándékáért képviselő hálás köszönetet szavaz.

Bejelentetett továbbá, hogy asszonynepi körjegyző Farkas Miklós ur a nagyenyedi gombkötő ezéne 1716. évszámú felirattal ellátott rézpecsényműjait saját kertjében megtalálta, melyet Nagyenyed város tanácsához küldött be. Képviselő kimondja, hogy ezen pecsénymű megőrzés végett a levéltárba a többi pecsét mellé helyeztessek el.

Ezután az 1886. évi XXII. t.-cz. ismételt kihirdetése alkalmával közöltetett a belügyminiszter ur utasító szabályzata, melynek értelmében elrendeltetett, az előle-

TÁRCZA.

Ablakomból.

Ablakomból egyre nézem
Azt a hervadó virágot,
Mit a szélvész vad fuvalma
Összetépett, összerázott.

Gyöngye szírmu kis virágot
Szellő szárnya is letéphet,
A viharnek büszke szárnya
Ingassa a jegenyéket.

Egy csepp méreg.

Oh azt a cseppet én is kóstolám,
A lelkem most is egyre érezi;
Mondák, — hunyjak szemet, feledjem el —
Derék tanács volt, hittem én is neki.

S aztán feledtem — bajt, sérelmeket —
Barátom tévém az ellenem:
— Am azt a csöppet hjába akarom
A lelkemből ki nem törülhetem.

Egy román falu 1848-ban.

— Egy jelen volt román elbeszélése után. —

Görgény román helység egyetlen egyszerű uri lakos, melyet az tett feltűnővé, hogy kemény kőfallal van körülvéve. Ott fehérik a falu közepében kerek emelkedésen, melynél magasabb helyre csak a román faimaház van építve, mellette a pápa náddal fődött laka és a dászkel kunyhója a meglehetősen iskola házzal.

Az egyszerű uri lak udvarán és kertjében mindenütt rend és csinoság uralkodik. Benn a lakban egy hajlott koru nő, még idősebb férfi, egy deli barna fiatal ember és egy viritó szép leányka élnek szeretetben és megelégedésben. E szép kis családi kör viselete előbb a cselédekre, kik évek óta nem változnak, s aztán a helység lakóira is kiterjedett. Mikor a pápa híveit erkölcsös életre serkenti, csak annyit mond: tanuljatok jámbor életet folytatni a udvar lakóitól, s a kisdud falu népe ezt meg is fogadja a becsületes pópának.

Az uri család mindig egyszerűen élt s két szép gyermekét is ehhez szoktatta. Félre tett jövedelméből a falu számára csinos kis iskola házat építettek. A pápa és dászkel számára minden évben juttattak jövedelmükből. Ezt a kis falu népe azzal hálálta meg, hogy az udvart minden évben tetemes munkával segítették. Így éltek ők ur és nép egymással kölcsönös barátságban.

Midőn 1848-ban sok helyt szorts a román nép a gunyt és boszus ígéretek az urakra, Görgény lakói a pápa vezérlete alatt, az egyszerű udvarban letették szívök mélyéből eredett tiszta hódolatukat. Megígérték, hogy bármi történjék a hazában egyebütt, ők nemcsak meg nem szegik hódolatukat, sőt eshető alkalommal még román testvéreik ellen is védelmezni fogják, — ha kell — életök feláldozásával is. Az uri pár szívesen megköszönte e jóságot a népnek.

A pápa nem engedte híveit az ámitók által tévutra vezetetni. Megértette velök, hogy az urbér megszűnése nem mástól, mint hazánk nemeseitől jó; megosztják veletek a teherviselést s utat nyitnak nektek, hogy eddigi szolgaságtokból szabad néppé emelkedhettek. Ezért nem kívánnak egyebet tőletek, csak azt, hogy becsületes honpolgárok legyetek.

* * *

Tél lett s az istentelen kezek által vezetett román nép dühöngve ront az uri lakokra és kastélyokra. De mért metszeném föl a behegdt sebeket? Csak a görgényi eseményekről akarok szólni.

Mintegy kétezer főnyi román had közelit Görgény felé, csakugy hevenyében föllegyverkezve s a falu fölötti halmon üti föl sátorát. A vezér két követet küld a faluba ily parancsolattal: „az előljárással a pápával együtt azonnal jelenjen meg a táborban élet veszítés terhe alatt“.

A falus bíró Kecskés Nyisztor a követeknek ekként felel:

— Tudjuk miért hivat vezérek; mi nem csatlakozunk egyszer sem hozzátok, nem akarjuk becsületünket oly tettekkel bemooskolni, mely sem nektek, sem vezéreteknél nem válik becsületére.

— Hogy merészelték így beszélni — szolt az egyik küldött, — nem hallottatok híruket?

— Épen hallottuk — felelt az egyik esküdt — s ez tartóztat el a ti barátságotoktól. Mi nem akarunk háladatlanok lenni az urak iránt. Ők szabadságot adtak nekünk saját kárukkal s ezt legelőbb is nem akarjuk ellenük használni. Nem illik ez fratyé, megfogjátok banni.

— Ne szaporítsatok több szót. Elmehettek. — Végezte be a falus bíró.

Igy tett a derék román nép Görgényben! Vévén a vezér a feleletet, roppant dühre gyuladt, mint tudatlan emberek szoktak s kiadta rettentő parancsát, hogy az éjen senkinek sem szabad élve maradni Görgényben.

A bíró a község minden tagját összehívatta s megparancsolta, hogy a ki életét megakarja tartani, takarodjék övéivel és féltőbb vagyonkijával együtt az udvart ott mindenkinek helye van. A parancs hűségesen teljesített.

gesen meghallgató jogügyi bizottság véleménye alapján. az ide vonatkozó szabályrendeletek kitűzött időre leendő elkészítése.

A vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter urnak a helybeli községi és polgári iskola folyó évre leendő megnyitása és az eddigi államsegélyt feltételeken megigérő nyilatkozata tárgyában, beható tanácskozás után, miniszter urhoz felirat felterjesztése határozatott azon czélból, hogy ezen tarthatatlan állapotot a legsürgősebben megszüntetni kegyeskedjen.*)

A nagyszabedű pénzügyigazgatásnak a helybeli fogyasztási adók árverése tárgyában azon felbírálással megküldött értesítése folytán, hogy ha árverés előtt az igért-nél nagyobb ajánlatok nem tételnek, az árverést Nagyszabedű folyó hó 18., 19. és 20-ára hirdesse ki, — az árverés eredményének bevétele határozatott el.

A megyei közigazgatási erdőbizottságnak azon intézkedése, hogy a véd- és feltétlen erdőtalajon álló erdők jövőre — a törvény értelmében — kezeltesse, kihirdetett.

A számvételező átvizsgált 1884. évi majorsági számadás bizottság ajánlata folytán elfogadtattott s számadó pénztárnok Fodor Miklós ezen évi számadás terhei alól, a fenntartandók fenntartása mellett, feloldott. A Hertelendifalvára települt ref. csángók templomépítési segélyezésére a majorsági pénztárból 10 frt adomány szavaztatott meg.

Helybeli lakos Bartha Ferencz kérésére a gyermekei hozzá kifektetett 350 frt tőkájének a folyó év végéig esedékes kamatainak gyermekei fenntartására saját kezéhez kiutalása engedélyeztetett, az 1887-ik éven kezdve azonban az adományozó végrendeletében, az esedékes kamatoknak tőkésítése rendeltetett el.

A képviselő testület virilis tagjainak a jövő 1887-ik évre, már az új községi törvény értelmében leendő összeállítására dr. Bartók György, Erőss István és Horváth József tagokból álló bizottság küldetett ki.

A polgári faillat- és kőzeteknek az 1887-ik évre történendő vágatását, a múlt évi módzatok szerint, közgyűlés elrendelte, az eddigi fizetés mellett ez évre fávágató biztossal ifj. Veress Albertet egyhangulag megválasztván.

A faillat- és kőzetek névjegyzékének megállapítására Török Dániel első tanácsos ur vezetése alatt Sebesi Ádám, Vajna István, Löcsey Sp. Lajos, Czeil Antal, Scheidel József, Wekszer Salamon, Szöllösi Ferencz személyében bizottságot küld ki; a bizottság ülései nyilvánosak.

Az idei szüret megtartása tárgyában élénk vita után képviselő kimondja, hogy a szüret az alsó fordulón okt. hó 27- és 28-., a felső fordulón pedig 29- és 30-án tartassék meg. Ezzel a tárgysorozat véget érven, elnökö polgármester a mindvégig élénk közgyűlést bezárja.

Referens.

„Országos közegészségi egyesület“.

(Vége.)

Dr. Korányi Frigyes congressusi beszéde következő volt: Miután holnap nekem lesz feladatom a közegészségügy egyik tárgyáról szólni, és az előadó ur-

*) Ezen feliratot lapunk mai számának élén egész terjedelmében közöljük. Szerk.

Eljött az éj, fekete fátyolával takarta be a földet. Sötét csoportok még sötétebb szándékkal közeledtek a faluhoz. Benn vannak már... házról-házra járnak — zugva, rontva, mit dühök elől talál.

Férfiak, nők, hajadonok, mint egy nyolczszázan lehetőleg fölfegyverkezve a lak udvarán várják a jövőket. élőkön a bíró derék fiával s az öreg ur. — A pópá és dászkel is készültek vitézkedni, vagy meghalni. Mint harcot nem látott emberek biztatták egymást.

— Ne féljete emberek — szólt a bíró — mert nektek még egy hajatok szála sem görbül meg, míg Görgeyben egy férfi él; a legelső testvérnek, ki vérszomjas szándékkal be akar jönni, e fejszével vágom ketté fejét — s azzal az őszbe csavarodott román egy hosszú nyelvű fejszét úgy megforgatott feje fölött, mint valami könnyű vesszőt. — Ti nem is tudjátok parinte — fordul a pópához — mi erre a napra számítotunk, azért elvagyunk készülve; ennek a fejszének is azért csináltam hosszú nyelet; aztán van néhány lövő fegyverünk is. A minap egy tribunnal találkoztam s az adott 15 font löport; nem mondtam neki, hogy megeshetik testvéreink ellen használjuk.

— Jól van édes Nyisztor testvér — felelt a pópá és Kecskésnek megveregette vállát. Aztán az öreg urhoz fordult.

— Ez a Kecskés Nyisztor derék ember, ne féljünk semmit, vezérnek termelt, nem hiába, hogy valamelyik előkelő római családtól veszi eredetét.

— Testvérek! — szólt a bíró a nevéhez — az öregeket s gyermekeket elhelyezték-e a palotában?

— El. — Hangzék mindenfelől esendesen.

— Menjen el kettő s mondja meg, hogy bármit látnak vagy hallanak, szépen viseljék magukat, ne sirjanak, mert azzal csak nekünk árthatnak. (Vége következik.)

ral összhangzásban szinte oda fogok jutni, hogy az érdekeltséget ébreszteni kell, ma csak azért vagyok bátor felszólalni, hogy felemlitem, miszerint, ha ezen egylet létre jő, akkor látni fogjuk, hogy annak több eleme van már előkészítve az országban, mint azt most gondolnók.

Régei beszélünk már mi és mások a dologról. De hiszen maguk a veszélyes járványok: kolera, dyphtheritis az ország különböző részein is többször szolgáltak alkalmul arra, hogy az emberek foglalkozzanak nemcsak a betegségek nevével, hanem gyógyeljárásával is. Midőn valahol beütött a kolera, akkor mindig akadt néhány jó és okos ember, a ki segíteni szeretett volna a bajon, de nem volt előkészítve, organizálva semmi, és mire organizálódtak: a kolera elterjedt. Ha pedig a baj elmúlt, a bizottság eredménytelenül szétment s minden tevékenység megszűnt. De azok az emberek ma is élnek, s ha fonalat adunk kezükbe, azt hiszem örömezt fognak haladni azon; hozzá járulnak az emésztéshez, mely előttünk mint üdvőt hozó már igen ismerős. Fokozni kell az érdeklődést a lelkesedést.

Ha elgondolom, mily sikertelen erőlködések történetek a kolera járványok alatt; és ezzel szembe állítom, mi foghat történni nataláni újabb megjelenésekre, ha ily országos szervezet létre jő: akkor el nem fojthatom bizonyos nemét a melegezésnek. Mert meg vagyok győződve, hogy a hatás és az eredmény aránytalanul nagyobb lesz, mint valaha volt.

Ha minden ember seper a háza előtt, tiszta lesz a város, de ha egy ember akár milyen nagy seprővel áll is a piacra, legtöbb kapu előtt ott marad a szemét. Sokak apró tevékenysége együtt hozza létre azon nagy eredményeket, a melyeket látunk pl. Angliában. Egy másik körülményt is fel akarok hozni ez alkalommal, a mely az ügyvitelre vonatkozik. Az utolsó évtized alatt sok társulat jött létre, de azok között olyanok is, a melyek nagy melegséggel karoltattak eleinte fel: s aztán csakhamar elmaradtak; de voltak olyanok is, a melyek nagy lelkesedéssel indultak meg és nagyon felvirágoztak. Ez utóbbiak kivétel nélkül olyanok, a melyek körében folytonos a cselekvés s az egylet élete nem csupán üléses és szóból áll. A szó melegíthet, de egy idő múlva a fül meyszokja, és azután a szív hideg marad.

Csak az képes folytonosan életre serkenteni, a mi cselekvéssel jár. Azért nagy örömmel látok ily feladatokat a programba felvéve; így először felvilágosító munkák kiadását. En nemcsak abban látom az örvendést, hogy ilyen munka a közönség kezébe kerül, hanem abban, hogy ily munkávali foglalkozás az igazgatóságot összetartja. Látom továbbá a rokon feladattal bíró társulatoknak a tevékenységük körébe vonását felemlítve. Melyek lehetnek e rokon társulatok? Egy egész sorozata azoknak létezik, a legnagyobb jelentőséget azoknak tulajdonítom, a melyek az egészségügy szükségletei számára pénzt, ruhát, eszközöket gyűjtenek, mint a nőgyógyászok, a vörös-kereszt-egylet.

Ezen egyletekkel összeköttetésbe léphetünk, de csak akkor, ha már a tervezett közegészségügyi egyesület megerősödött, mert különben az erős társulat absorbeálja a gyengét, a mit nem óhajtanék, mert akkor a mi célunk megszűnnék főcél lenni. Azért maga a közegészségügyi egylet hatáskörébe kívánom vonni, hogy olyan szükségletek beszerzésével foglalkozzék, a melyekkel pótolni tudjuk a létező hiányt ruhában, élelemben, gyógyszerben, pénzben stb., a melyeket folyton gyűjteni, elszámolni kell, a mi által a tevékenységet bevisszük az egyes házakba, fenntartjuk és fokozzuk az érdekeltséget, s a népnek adott tanácsunk egészen más hatással lesz, ha azt mondhatjuk, hogy a te házában baj van; nincsen módod azt megjavítani, itt van két forint: javíts, végy ruhát, orvosságot.

Részemről igen örülök, hogy el méltóztatott fogadni a társulat alakításának eszméjét; én azt hiszem, hogy minél több tagot gyűjtünk, és minél inkább foglalkozhatunk a tagok, minél concretebb czélra fogják fordítani erejüket, annál biztosabb és hasznosabb lesz a társulat fennállása.

LEVELEZÉS.

Vizakna, 1886. okt. 21.

— Dr. Tisza István képviselőjelöltsége. —

Tegnap délután 3 órakor tartotta meg értekezletét a szabadelvű párt nagyszámú választó jelenlétében, hogy határozzon a felett, ki legyen Korizmic László elhatalmolt vizakna országgyűlési képviselője.

Az elnöki széklet Timár Károly, Vizakna ez érdemes fia foglalta el, mint a párt elnöke és szép beszédben jelezte az értekezlet czélját, hangsúlyozta a képviselői állás fontosságát, valamint azon óhaját, hogy az értekezlet egyértelmű megállapodásra jusson.

Erre Szócs József az érdemekben gazdag polgármester állott fel és dr. Tisza Istvánt, a miniszterelnök kitűnő fiát hozta javaslatba, mihez Bakk Endre r. kath.

plébánus is örömmel járulván, a jelen volt választók — közöttük számos román — lelkes éljenzéssel fogadták a kijelölést.

Jellemző, hogy az ülés végén Predovics János g. n. e. lelkész örömteljes hangon tartott beszédben fejezte ki hozzájárulását Tisza István kijelölése felett s azon óhaját, hogy a lelkész adott kifejezést, vajha a románok a magyarokkal együtt egyesült erővel vennék részt mindazon nemzeti törekvésekben, melyek által a magyar alkotmány megszilárdítása czélzottatik.

A derék román lelkész nyilatkozata lelkes éljenzéssel lett fogadva s ily emelkedett hangulatban oszlott szét a gyűlés.

A mint a dolgok most állanak, Tisza István megválasztása bizonyosnak tekinthető.

A választás ideje november 4-ére lett kitűzve.

L.

Tövís, 1886. október 10.

— Vereskereszt egylet alakuló gyűlése. —

Nagyságos Csató János kir. tanácsos ur, megyénk köztisztviselőiben álló érdemű alispánjának kezdeményezése folytán ideiglenesen Tövís és vidéke czim alatt megindult vereskereszt főegylet alakuló közgyűlése dr. Boér Jenő ur, mint a végrehajtó bizottság elnöke által a mai napra tüzetvén ki, a gyűlés szép számu — a közügy iránt érdeklődő — tagok jelenlétében délután 3 órakor dr. Boér Jenő ur elnöklete alatt megtartott.

Emberbaráti szeretettől átlengett megnyitójának lelkemelő elhangzása után, a végrehajtó bizottság működését illetőleg bejelenté, hogy szept. hó 14-én bizottsági ülést tartva, a tagok közt aláírási iveknek kibocsátását határozta el, mely határozat következtében kiosztott ivekbe beérkezett összesen 4 iv, mely 4 iven következő egyének iratkoztak alá: Báró Kemény László, báró Kemény László (Alsógárd), özvegy Zeyk Domokosné (Diód) 20—20 frttal, Katrovics Antalné, Klein Mihály, Valtér Károly és Vinczezy Ferdinánd (Diód) 10—10 frttal, Bagai Mihály, Bernád Rozália, Beruhard Izrael, Boér Jenőné, Drach János, Fried Leopold, Gergely Antal, Gidali Mór, Glückmann Ábrahám, Katrovics Antal, Lóvi Salamon, Lóvi Fülöp, Márton Ferenczné, Rosenfeld Emanuel, Salamon Hermanné, Salamon Hermann, Slatkovics Jácintné, Szonkop József, Salamon Simonné, Szontag Elek (Krakkó), Sulez Mihály hat évre 1—1 frttal; ezekhez hozzáadva a nsgos Csató János kir. tanácsos alispán ur által kezdeményezési gyűlés alkalmával belépett tagokat, névszerint Zeyk Gábor ur 20 frttal, dr. Boér Jenő, Horváth László (Diód) Löwe Sámuel, Molnár József, Rácz Efrein, Salamon Simon és Slatkovics 10—10 frttal, Dávid Salamon évenként 6 évre 2 frttal, Csató Ferencz, Fried Ignác, Fries Vilmos (Nagyenyed), Gruzda Domokos, Horváth Mózes, Kiss Elek, Krengel Sándor, Krisán István, Nagy Lajos, Rottenstein Salamon, Sierb Gregor és Tinsán Juon 6 évre évenként 1—1 frttal.

Ezek szerint a belépett tagok összes száma 51, melyből alapító tag 20 frttal 4, rendes tag 10 frttal 11, rendes tag 6 évre, évenként 2 frttal 1, rendes tag 6 évre, évenként 1 frttal 35. Tagdíjakban befizettetett 139 frt. Miután az alapszabályok értelmében megalakulásra a tagok száma 10-el meghaladja, az egyletet megalakultnak kijelenti és tekintve, miszerint a végrehajtó bizottság működését bevégezte, úgy maga, mint társai nevében megköszönve a bennök helyezett bizalmat, ezen megbízásról lemondott, kérve az ülés napi rendjének folytatására, egy kör-elnök és jegyző választását.

A közgyűlés a végrehajtó bizottságnak tett jelentését örvendetes tudomásul vette s némi méltánylásul tevékenységüknek jegyzőkönyvileg szavazott köszönetet s kör-elnökül Zeyk Gábor és jegyzőül Molnár József urakat kérte fel. Kör-elnök megköszönve a maga és társa nevében ezen megtisztelő megbízást, felhívta a közgyűlést 14 választmányi tag megválasztására, mindkét nemre való tekintet nélkül. Megválasztottak a nők részéről dr. Boér Jenőné, Slatkovics Jácintné, Katrovics Antalné, Salamon Simonné, Salamon Hermanné, Bernád Róza, Márton Ferenczné, férfiak részéről dr. Boér Jenő, Molnár József, Csató Ferencz, Slatkovics Jácint, Zeyk Gábor, Salamon Simon és Krisán István, az alapszabályok 10. §-a értelmében a választmányi tagok saját kebelökből elnökké egyhangulag dr. Boér Jenő, jegyzővé Molnár József, pénztárnokká Slatkovics Jácint, női elnökké pedig dr. Boér Jenőné ő nsgát választották meg, a közgyűlés egyhangú ajánlatára tiszteletbeli elnökké br. Kemény László, tiszteletbeli női elnökké pedig özvegy Zeyk Domokosné urasszony választott meg; végül az egylet megalakulásának a magyar szent korona országai vereskereszt egylet központi igazgatóságához való bejelentésének elhatározása után az ülés véget ért.

Nagy figyelemtelenség lenne nyiltn el nem ismerni Csató János kir. tanácsos alispán és dr. Boér Jenő urak érdemeit, melyeket az egylet kezdeményezése s megalakítása körül szereztek, — fogadják a közönség általános elismerését.

K. S.

E rovat alatt ként szereplő társunk kivételével, a szereplését s teg feleslegesnek tartjuk adásról bővebben.

Egy más dol ajkáról hallottam a dák esodája — ne azt eddig tette. Egyik egyet, másik denikének igaza v.

Hasonlítottuk előbbiekével, melyek. Legközelebbre láé voltak azok. T a színműirodalom produkálta. Dráma vonalon álló siker kik egy drámban selték, egy oppere eredményel.

Am gondolj Egy pár kivétel meggyőződésre vezetében korántsebb említettek összes előadások tek.

Aztán, mi ve házába egyéb nyd rette! Hogy miért gettem; elég az erővel bírnak. Hittott operette-előad. És most? — Elő és állóhely kevé közönség java-rés vetette a kérdés máértelem beuuz ez nem igaz, az van és be volt bí a tavaszszal város.

Egyébben k gában a társulat kitűnő erőkké re által is hangoztat mind oly sokold előadásában kielégelnaynt. Volgyi K és operette darab ket. Ellenkezőleg részéről, kik op mint pl. az „K eredményel talá vilie harangokb hol ugyanzok a duettek voltak elnak nincsen tenori népsziművek e se kell.

Megfiosztva operetteknek, néseg gyengén látó bári győződve, a mely a kellő s közönségünk pár

A népszim háztól, melynek eredeti játékvás szés nyilvánítás tünk merőben meszetűek, hog ról sok időre k szellemes karca hasábjait s a s sége, mellyel töltött gyermek-indokoják, ha o a hazai szim életéből. Solym született szegő Mint reform. k kola növendék részét végezte.

nyiség- és ter legszorgalmasa ráról, Gruzda resi lelkészről nem érezvén kimenetele fel

Színészet.

E rovat alatt — megszokott dolog — az itt koronként szereplő társulatok működéséről adunk számot. Tekintve a helyzetet, hogy t. i. a Zoltán-társulat befejezte a szereplését a tegnapielőtti körünkől eltávozott: jelenleg feleslegesnek tartjuk a még meg nem bírált utóbbi 6 előadásról bővebben szólni.

Egy más dolog az, a miről szólni akarok. Többek ajkáról hallottam azon panaszt, hogy a közönség — csodák csodája — nem pártolja annyira a művészetet, mint azt eddig tette. Kutatték az okát, találgatják a nyitját; egyik egyet, másik mást mondot s meg kell adnunk, mindeniknek igaza volt: ám a szeg fejére egyik sem ütött.

Hasonlítsuk össze csak futólag e társulat erőit azon előbbiekével, melyek oly kitűnő látogatásoknak örvendettek. Legközelebről a Komlói, azelőtt pedig a Tóth Bólaé voltak azok. Tagadhatatlan, mindkettő úgy volt, hogy a színművelés bármely termékét egyforma sikerrel produkálta. Dráma, népszínmű, operette előadás egy színvonalon álló sikerrel játszott el. Ugyanazok a tagok, kik egy drámában a legjelentékenyebb szerepeket képviselték, egy operetemben is megállították helyüket kellő eredménnyel.

Am gondoljunk a Zoltán-társulat összes előadásaira. Egy pár kivételével mindeniket végig néztem, s azon meggyőződésre jutottam, hogy e társulat jelenlegi szervezetében korántsem áll azon a színvonalon, mint a fentebb említettek itteni időzésük alkalmával állottak. Az összes előadások közül legkevésbé az operettek sikerültek. Aztán, mi vonzza a mai közönséget inkább a színházba egyéb újítások előadásán kívül, mint az operette? Hogy miért, azt lapunk egy más számában fejtegettem; elég az hozzá, hogy az operettek különös vonzerővel bírnak. Hiszen emlékezzünk csak a tavasszal látott operette-előadásokra: mind telt ház előtt történtek. És most? — Elől három, négy pados bérlőin, a karzat és állóhely kevés számú látogatóján kívül a műpártoló közönség-jarva-része távol marad. Ám valaki azt is felvetette a kérdés megoldásaként, hogy nincs meg a kellő műértelem bennünk s azért nem járunk a színházat. Hogy ez nem igaz, azt bebizonyítani felesleges, mert már be van és be volt bizonyítva. Álljanak tanukul a őszszel és a tavasszal városunkban működött társulatok igazgatói.

Egyébben kell tehát keresnünk az okot. En azt magában a társulat szervezetében találtam meg. Való, hogy kitűnő erővel rendelkezik, ezt sőt többet hallottam mások által is hangzatosán, ámde e kitűnő erő nem egyszers mind oly sokoldalúak, hogy igényeinket minden műfaj előadásában kielégítsék. A kivételek közé számítom Tolnayné, Volgyi Katicát, kik egy a komoly, mint a vig és operette darabokban kellőleg érvényesítik művészetüket. Ellenkezőleg kell nyilatkoznom a férfi szereplők azon részéről, kik operettekben is játszottak. Egy drámában, mint pl. az „Egy csepp méregben“ valóban meglepő eredménnyel találkozunk, egy operetemben, pl. a „Kornevillei harangokban“, meg a „Kisasszony feleségében“, hol ugyanazok a férfiszereplők működtek, a legkedvesebb duettek voltak elrontva s mindezt azért, mert a társulatnak nincs tenoristája, nincs atalán énekes, a mi hogy a népszínművek előadásában is nagy akadály, mondanom se kell.

Megfosztva tehát a legkellemebb élvezettől, a jó operetteknek, népszínműveknek élvezhetőségétől: a közönség gyengén látogatta a színházat. Ámde arról meglehet bárki győződve, hogy mihelyt oly társulattal van dolgunk, a mely a kellő színvonalon áll minden műfaj előadásában: közönségünk pártolása bizonyára nem fog elmaradni.

R.

Solymosi Elek.

A népszínház kitűnő komikusa megvált a népszínházról, melynek deszkáin magát művészszerű képezte s eredeti játékaival a nézőközönséget annyiszor viharos tetszés nyilvánításra ragadta. Visszalépésének indokai előttünk merőben ismeretlenek, de alig ha lesznek oly természetiek, hogy a fővárosi közönség tapsainak élvezéséről sok időre lemondani kényszerítenék. Solymosi játszói szellemes karezoataival többször kereste fel kis lapunk hasábjait s a szeretetnek s ragaszkodásnak azon melegsége, mellyel szülőföldéről, megyénkről s városunkban töltött gyermek-s ifjúkora élményeiről megemlékezett eléggé indokolják, ha olvasóink számára néhány adatot feljegyzünk a hazai színművészet ezen jelentékeny képviselőjének életéből. Solymosi Sipos Elek Alsófehérmegyében, Tövisen született szegénysorsu, de tisztességes szülőktől 1847-ben. Mint reform. néptanító fia, természetesen a Bethlen-főiskola növendéke lett, hol a középosztályoknak is egy részét végezte. Tanítói közül Herepei Károlyról, a menyenyiség- és természetrajz tanárától s az erdélyi részek legszorgalmasabb s legszebb gyűjteményét létesített burárról, Gruzda Domokos tövisi s Zathureczki Károly gyéresi lelkészről emlékezik legőrmestebben. A görög nyelvben nem érezvén magát elég erősnek, aggódik a vizsgák kimenetele felől s ezért a kolozsvári ref. gimnáziumnál

próbál szerencsét. Egy év múlva megint Nagyenyedre tért vissza, s szülői akarata ellenére, kik ügyvédi pályára szánták, egy vidéki színtársulathoz szegődik. 1868-ban Molnár György, az akkori budai népszínház igazgatója fogadja társulatához havi 20 forint fizetéssel. Itt sem volt sokáig maradása, s egy színigazgatóhoz szegődve vándorbotot vett kezébe s folyton színészkedve bejárta a nagyobb vidéki városokat. 1875-ben már a pesti népszínházhoz szerződött, hol azóta folytonosan kedvence volt a közönségnek. Aesthetikai tanulmányai szaporítása végett beiratkozott a bölcsészeti karba s Greguss Ágost, Gyulai Pál, Horváth Cyrill előadásait s mellesleg a Kautzót is 3 éven át hallgatta. A népszínháznál töltött 11 év alatt 148 szerepet játszott, melyeket mindig saját néha erős, de mindig eredeti s mulattató komikai felfogása szerint alakított. — A szünidők alatt gyakran vendégszerepelt a vidéki színpadokon, s mindenütt nagy tetszést aratott. A kiállítás alatt dalcsarnokot szervezett azon czélból, hogy a fővárosban a magyar nyelvet az alsóbb rétegekkel is megkedveltesse, s a sokszor sikamlós és selejtes német daltársulatokat kiszorítsa. — Vállalata azonban kellő támogatásban nem részesült s reá nézve nagy anyagi kárral végződött. Nemes törekvése azonban megérdemli az teljes méltánylást.

E hó 20-dikán volt bucsu előadása, melyen az igazgató, a közönség s kartsai részéről nagy kitüntetéssel lett elhalmozva. Reméljük, hogy rövid idő múlva megint a fővárosban arathatja s pedig még jó hosszú ideig művészi sikereit.

CSARNOK.

Egy alak a kiskanizsai népeletről.

— Jellem- és néprajz. —

Eppen jókor kezdem, itt jön az én alakom: Szent Makár Ferencz született kiskanizsai igaz pógár ő becsületessége.

Kis pörge kalapot, ólomszürke kabátot, sűrű gombut fél vállára vetve, hátán prêmes nagy tarisnyát, bő patyolat, alul csipkés gatyát, melynek egyik csücske alól hosszan kikandikál olykor-olykor sodrott bőrszínőron függő magacinálta dohánysző zacsókja, és magas száru, szeges eszimat visel. Inge: házi szőttés vászon, melynek anyagát maga készítette, nyakán három gomb sűrű egymással, s rajta dusan átvett fekete nyakkendő öklömnyi csomóba kötve, szájában a „neuste mode“ új terméke a „esicsóné“ pipa, finom, pallinoveczi paraszt kapálta dohánynyal megtömve. Termete magas, elemedett kora dacára is erős, járása méltóságteljes, arca olyan titokzatosan pathetikus.

Valami olyan titokzatos, olyan különös mondák forognak, keringnek ez ember felől, olyan különös ő maga is, hogy érdekesnek tartom, hogy a „Közérdek“ t. olvasói legalább nagyjában megismerkedjenek vele, mert hisz ha már ismerik tisztelt olvasóim Savanyu Józsit, Rózsa Sándor híres zsványokat, Pokrócz Ádám a híres nyájaskodót, — miért volna érdektelen, avagy éppen felesleges megismerni Szent Makár Ferencz urambátyámat, a „híres jövendőmondót“?

Azt mondják, hogy a babonás nép külön légkörben él, s igaz is. Neki nem üres a levegő éjjel, — tele van rémképekkel; neki a dörgés nem természeti erő utóhatása, ezt ő úgy magyarázza, hogy oda fenn nincs egyetértés; — ő nem gondol s még kevésbé él Istenadta szabad akaratával, — feltétlen hiva a „praedestinatio-nak“.

Csendes falu végén, lakatlan pusztán egy nagy fa árnyékában sokszor összejönnek a „falu vénei“, sugnabugnak, vajjon járja-e itt egyéb babonánál?

Bizonyára nem.

S elég naiv az ilyen nép felruházni valakit mesés dolgokkal, ki az ilyen mű társalgásban a többin felül emeli magát, s olyannak gondolni, mintha ő külön hatalom alatt állna s bizonyos erők volnának hatalmában, — ilyen mű szereplésért kapta meg Szent Makár Ferencz a jós, a jövendőmondó nevet s az készített engem arra, hogy őt önmagától megismerjem, s róla írjak.

Negykanizsának Somogy felőli városvégét Makár bátyám máig is „13 városnak“ nevezi, mely elnevezés már rég megszűnt s helyette az azon keresztül vezet útca, melyben én is lakom, s hol Szent Makár bátyámmal legtöbbször találkozom „Szentgyörgyvár“ utca nevet visel.

A „Szentgyörgyvár“ nevű szőlőhegyről a hazatérők ezen utczán jönnek haza s menet ablakom előtt haladnak el naiv, s talán durva nótákat dalolva, felemelt kapájukkal majd kiütik ablakomnak kinyitott szárnyait, s ezt tudva többször a dél hivatalos órai után magam ki megyek messze eliből s mikor a munkások már mind haza szállingóztak s mikor az aláhanyató nap csak bányadt fényét veti a vidékre, ilyenkor találkozom rendszeren Szent Makár bátyámmal.

Egy komor, félig ősz, félig nem ősz alak, minden-

kit úgy megnéz, s mégis egy számba sem vére, félvállról köszön, soha félre nem néz, s olyan különös mogorva, hogy csak nem félve közeledem feléje. Mikor aztán beszédbe elegyedünk, akkor is csak éppen olyan mogorva, olyan pathetikus s mégis olyan nyugodt arca van, mint ki azon tudattal megy haza, hogy otthonn a háza ég, de ő maga arról nem tehet. Rendesen így szólítom meg köszönés után: „min elmékedik Makár bácsi?“ — E szóra felemeli fejét, szemem közé néz merően, hidegen, ijesztően, — biz! s perczig csaknem semmit sem szól. Soha olyan zavarban nem voltam, még az érettségim sem, midőn a németből (Dr. Farnos Dezső candidálása folytán) szóbelit állottam, mint akkor, mikor első találkozásom alkalmával e perczek alatt voltam.

Hanem aztán kis idő múlva elkezd beszélni, s akkor oly szívélyesen, oly értelmesen, hogy soha ily durva kebelből edesebb hangon ne halljal, kezdi a vallásu, s végzi a gazdaságon, mert Makár bátyám gazdaság tekintetében a kiskanizsai első gazdák közé tartozik.

A lakósság őt nem ismeri másképp, mint jó öreg Makár bácsit, ki mások által elolvasatva naptár-irodalmunk jövendőmondásának nagyobb részét, ezekből napról-napra jósolja az időt.

Ha az uton jön, a legkisebb gyerek is pajzánul kiált feléje: „Makár bácsi! milyen az idő holnap, nem lesz eső?“ S az a hír róla, hogy egyszer-másszor különösen etalálja az időjárást s az ilyen fanatikus népek — minő a kiskanizsai — csak ez kell, csak egyszer győződjék meg valamiről ő maga, a miről mást is meg akar győzni s ez már untig elég arra, hogy a babonás hit gyökeret verjen amugyis babonás szívében s arra, hogy az illetőnek a „jövendőmondó“ nevet adja.

Makár bátyám sem írni, sem olvasni nem, csak — agymond — számádomni tud s ezt őszintén vallja be, pedig ez ritkaság oly emberek közt, kik magukat a nép előtt mutatni akarják (példa rá Enyeden F. J. építő műves, ki bár soha olvasni nem tudott, miudig viszi haza a kaszinóból — hova belépni soh' sem látta senki — a sok újságból olvasta hireket) Makár azonban nem ilyen, ő őszintén mondja meg, hogy ő azon kornak a gyermeke, melyben nem az ősz, de a kéz szerelte meg legtöbb embernek mindennapi kenyerét, ő maga pedig olyan viszonyok és körülmények között nevelkedett, melyben az apa több gondot fordított marhája táplálására és gondozására, mint talán saját gyermeke neveltetésére.

Szigoru erkölcsi élete azonban bármelyik uri embernek becsületére válik, s oly annyira nemes, mondhatnám példás, hogy ezt a fokot kis miveltsgű földnépe között aligha találod.

Gyermekeit szigoruan, takarékosan, a legnemesebb erkölcsök között s főleg isteni félelemben igyekezett nevelni, s nevelte is, azonban eme törekvése egy 9 éves fián, ki a községi iskolába jár, hajótörést szenvedett, a jótékony hűst árasztó fa e helyre nem volt képes árnyéket vetni. E fiu ugyanis daczúra a gyakori s a legszigorubb atyai megdorgálásoknak igen nagy kellemetlenséget szerzett; hiába szidta, hiába büntette, dorgálta, nem fogott rajta semmi, mintha gránit sziklába puha fenyőfa dárdával akarnál bedobni.

(Vége köv.)

VEGYES HIREK.

— Lapunk pártolói az év utolsó negyede alkalmából tisztelettel kérjük előfizetéseik beküldésére és lapunk terjesztésére. Kérjük továbbá, hogy minden oly esetet, mely megyénk közönségét érdekelheti, rövid közleményt küldeni sziveskedjenek.

— Szász Domokos püspök erdélyi ref. egyházkerületünkben szervezendő körlelkézi állomások tárgyában, a mult évi egyetemes konventtől vett megbízás folytán, igen terjedelmes és nagy gondal össze állított javaslatot készített, mely javaslatot az igazgatótanács, folyó október hó 12-én tartott ülésében egész terjedelmében magóvá tett. Ezen javaslat tárgyalása a pápai konvent egyik fontos tárgyát fogja képezni. Főt. Szász Domokos püspök ezen munkálatára, mely a „Protestáns Közlöny“ folyó évi 41-ik számában egész terjedelmében közölve van, olvasóink figyelmét felhívjuk.

— Az ev. ref. egyház egyetemes konventjének ülései folyó okt. hó 18-án reggeli 10 órakor vették kezdetüket Pápa városában. Ezen nagyfontosságú konventi üléseken erdélyi egyházkerületünkől főt. Szász Domokos püspök, továbbá gróf Bánffy Miklós ő nmltsa, nt. Szász Gerő, Benkő János, dr. Kovács Ödön, dr. Szász Béla, dr. Jenői Viktor vesznek részt. Ezen konvent. ev. ref. egyetemes egyházunk közéletére vonatkozólag igen fontos kérdések felett fog határozatokat hozni, melynek pl. missiói állomások szervezése czéljából segélyek kiutalása, papi nyugdíj és özvegyárvai gyámintézetek megalakításának, továbbá a theol. akadémiák újja szervezésének kérdése, segélyek kiosztása stb. stb.

